

luonnos 31.10.2023

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ
Neuvotteleva virkamies
Suvi Ruuska

Muistio
31.10.2023

Liite 1

VALTIONEUVOSTON ASETUS YMPÄRISTÖKORVAUKSESTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Rahoituskaudella 2023-2027 Euroopan unionin maaseudun kehittämistoimenpiteet perustuvat jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laadittavien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä sekä asetusten (EU) N:o 1305/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 kumoamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2021/2115, jäljempänä suunnitelma-asetus.

Maaseudun kehittämistoimenpiteet jäsenvaltioissa perustuvat jäsenvaltion suunnitelma-asetuksen perusteella laatimaan ja Euroopan komission hyväksymään strategiasuunnitelmaan. Suomi on laatinut suunnitelma-asetuksen perusteella Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman vuosille 2023–2027 (CAP-suunnitelma). Euroopan komissio hyväksyi Suomen CAP-suunnitelman 31.8.2022 (komission täytäntöönpanopäätös C(2022)6022). Suomi on esittänyt CAP-suunnitelmaan muutoksia vuodelle 2024. Muutokset toimitettiin Euroopan komissiolle 16.6.2023.

Ympäristökorvaus on osa Suomen CAP-suunnitelmaa. Ympäristökorvauksesta säädetään suunnitelma-asetuksen 70 artiklassa. Kansallisesti ympäristökorvauksesta säädetään 1.1.2023 voimaantulleessa eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annetussa laissa (1333/2022). Lain 3 §:n 5 momentin, 5 §:n 8 momentin, 11 §:n 5 momentin, 12 §:n 6 momentin, 13 §:n 5 momentin ja 15 §:n 5 momentin nojalla on annettu valtioneuvoston asetus ympäristökorvauksesta (78/2023).

2. Asetuksen valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa.

Asetusehdotuksesta pyydettiin lausunto valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Ruokavirastolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:ltä, Luonnonvarakeskukselta, ProAgria Keskusten Liitolta, Svenska lantbrukssällskapens förbund rf:ltä, Luomuliitto ry:ltä, Suomen luonnonsuojeluliitolta, WWF Suomelta ja Natur och Miljö rf:ltä.

3. Asetuksen pääasiallinen sisältö

Ympäristökorvauksesta annettua valtioneuvoston asetusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että suojavyöhykkeitä koskevan lohkokohtaisen toimenpiteen ehtoja muutettaisiin suojavyöhykkeen

sijainnin osalta. Lisäksi otettaisiin huomioon kaksitasouomat ja niiden hoito. Pölyttäjien ravintokasveja koskevan valinnaisen tilakohtaisen toimenpiteen ehtoja muutettaisiin siten, että toimenpidettä olisi mahdollista toteuttaa myös vähintään kahdella eri kasvulohkolla. Kerääjäkasveja koskevaa lohkokohtaista toimenpidettä tarkennettaisiin aluskasvin lannoittamisen osalta. Puutarhakasvien vaihtoehtoisia kasvinsuojelumenetelmiä koskevassa lohkokohtaisessa toimenpiteessä otettaisiin huomioon myös muiden pölyttäjien kuin mehiläisten käyttö kasvinsuojelumenetelmissä. Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevan ympäristösopimuksen osalta laidunnus taikka niitto ja niittojätteen korjuu olisi tehtävä sopimusvuonna viimeistään 15 päivänä syyskuuta. Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevaan ympäristösopimukseen sisältyvien kunnostustoimenpiteiden osalta säädettäisiin tarkemmin petoaidan rakentamisesta. Aitaamistoimenpiteestä ei maksettaisi ympäristökorvausta, jos maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevaan ympäristösopimuksen mukaiseen aitaamistoimenpiteeseen sisältyy vesistönpuoleista rajaa enemmän kuin puolet aidattavan alueen ympärysmittasta. Lisäksi asetukseen tehtäisiin eräitä muita säännösten sanamuotoa täsmentäviä muutoksia sekä kansallisen lainsäädännön uudistamisesta johtuvia teknisluonteisia säädösviittausten päivityksiä.

4. Asetuksen pykäläkohtaiset perustelut

2 §

Asetuksen 2 §:n 6 kohtaan tehtäisiin teknisluonteinen säädösviittauksen muutos, jolla kumotun luonnonsuojelulain (1096/1996) pykäläviittaukset muutettaisiin vastaaman voimassa olevan luonnonsuojelulain (9/2023) säännöksiä. Lisäksi pykälän 8 kohdan nurmikasvin määritelmää täsmennettäisiin yhdenmukaisuuden vuoksi siten, että järviruokoa ei kuuluisi nurmikasveihin. Näin nurmikasvin määritelmä vastaisi EU:n suorien viljelijätukien vastaavaa määritelmää.

13 § 3 mom.

Pykälän 3 momenttia tarkennettaisiin viljavuustutkimuksen määräajan osalta. Uusien viljavuustutkimusten tulosten olisi oltava käytettävissä aina ennen seuraavaa lannoituskertaa riippumatta siitä, onko viljelijä ollut aikaisemmin sitoutuneena ympäristökorvausjärjestelmässä.

16 § 2 mom.

Pykälän 2 momenttia täsmennettäisiin näytteenoton osalta. Näytteitä olisi otettava yksi peruslohkoa kohden.

18 §

Pölyttäjien ravintokasveja koskevan valinnaisen tilakohtaisen toimenpiteen ehtoja muutettaisiin siten, että toimenpidettä olisi mahdollista toteuttaa myös vähintään kahdella eri kasvulohkolla. Kasvulohkon, jolla toimenpidettä toteutetaan, olisi oltava kooltaan vähintään kolme hehtaaria. Muutoksen tavoitteena on, että toimenpiteen valinnut viljelijä ottaisi usein hyvin viljapainotteiseen viljelykiertoon uudenlaisen tuotantokasvin sadontuotantotarkoituksessa. Toimenpide eroaisi siten monimuotoisuuskasveja koskevasta ekojärjestelmästä.

20 §

Pykälän sanamuotoa täsmennettäisiin rikkakasvien osalta. Kasvintuhoojien ja kasvitautien seuranta- ja tunnistussovelluksia koskevan valinnaisen tilakohtaisen toimenpiteen valinnee tulisi seurata sovelluksen avulla joko rikkakasvivilannetta tai kasvitauti- ja tuhoajatilannetta.

23 § 3 mom.

Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin aluskasvin lannoittamista koskeva tarkennus. Aluskasvia ei saisi lannoittaa satokasvin korjuun jälkeen paitsi, jos lohkolle kylvetään syyskylvöinen satokasvi.

24 §

Pykälän 1 ja 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tarkennuksia, jotka johtuvat lannoitevalmisteita koskevassa EU- ja kansallisessa lainsäädännössä tapahtuneista muutoksista. Orgaanisella lannoitevalmisteella tarkoitettaisiin EU-lannoitevalmisteiden asettamista saataville markkinoilla koskevien sääntöjen vahvistamisesta ja asetusten (EY) N:o 1069/2009 ja (EY) N:o 1107/2009 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) N:o 2003/2003 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1009 ja lannoitelaisissa (711/2022) tarkoitettuja orgaanisia lannoitteita, orgaanisia maanparannusaineita sekä orgaanisten lannoitteiden ja orgaanisten maanparannusaineiden seoksia.

25 §

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin suojavyöhykkeen sijainnin osalta. Suojavyöhyke voisi sijaita peruslohkolla, joka sijaitsee pohjavesialueella, Natura –alueella, 48 §:ssä tarkoitettujen kosteikkojen reuna-alueella tai vesistön varrella. Lisäksi suojavyöhyke voisi sijaita merenrannalla, tulva-alueella tai lohkolla, joka on erittäin eroosioherkkä ja sijaitsee enintään 20 metrin etäisyydellä vesistöstä. Lisäksi momenttia tarkennettaisiin sen osalta, milloin lohko voi olla kokonaan suojavyöhykettä. Lohko voisi olla kokonaan suojavyöhykettä, jos se rajoittuu vesistöön, jonka ekologinen tila on huono tai välttävä, tai lohko sijaitsee merenrannalla, tulva-alueella, pohjavesi- tai Natura-alueella taikka se on erittäin eroosioherkkä ja sijaitsee enintään 20 metrin etäisyydellä vesistöstä. Pykälän 3, 4 ja 6 momenttia muutettaisiin siten, että niissä otettaisiin huomioon kaksitasouomat ja niiden hoito. Kaksitasouoman kasvuston saisi perustaa myös ennen sitoumuskauden alkua. Tulvatasannetta ei saisi lannoittaa eikä muokata. Kaksitasouoman kasvusto olisi niitettävä ja korjattava vähintään kerran sitoumuskauden aikana. Suojavyöhykkeen kasvusto olisi niitettävä ja korjattava vuosittain viimeistään 15 päivänä syyskuuta. Suojavyöhykkeen ja siihen sisältyvän kaksitasouoman kasvusto olisi uusittava tilanteissa, jossa kasvuston kyky tuottaa kasvimassaa, sitoa eroosioainesta ja ravinteita heikkenee merkittävästi tai jos lohkolle taimettuu vähäistä enemmän muuta kuin peltomaalle ominaista kasvillisuutta. Kaksitasouomassa saisi kasvaa kostean maan kasveja. Pykälän 8 momentissa säädetään suojavyöhykkeitä koskevan lohko-kohtaisen toimenpiteen osalta kansallisella lainsäädännöllä asetetuista vähimmäisvaatimuksista eli niin sanotusta perustasosta, jota viljelijän on noudatettava, jotta ympäristökorvaus suojavyöhykkeitä koskevasta lohko-kohtaisesta toimenpiteestä voitaisiin maksaa. Pelkän perustason noudattamisesta ei kuitenkaan makseta ympäristökorvausta vaan korvausta maksetaan vain vähimmäisvaatimukset ylittävien toimenpiteiden toteuttamisesta. Pykälän 8 momenttiin tehtäisiin kansallisen lainsäädännön muutoksesta johtuva tekniluonteinen päivitys säädösviittauksiin. Viittaukset kumottuun luonnonsuojelulakiin (1096/1996) muutettaisiin vastaaman voimassa olevan luonnonsuojelulain (9/2023) säännöksiä.

26 § 3 mom.

Pykälän 3 momenttia muutettaisiin sadon korjaamisen määräajan osalta. Sato olisi korjattava vuosittain viimeistään 15 päivänä syyskuuta. Voimassaolevan säännöksen mukaan sato on korjattava viimeistään 31 päivänä elokuuta. Päivämäärän muuttaminen myöhäisemmäksi antaisi viljelijöiden toimintaan enemmän joustoa ja samalla voitaisiin yhdenmukaistaa tuensaajaa velvoittavia päivämääriä. Myöhäisempi päivämäärä tukee myös luonnon monimuotoisuuden suojelua.

27 § 3 mom.

Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että aktiiviviljelijän olisi toimitettava myös ojustokartta silloin, kun hän toimittaa viljavuustutkimuksen tai analyysituloksen kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Ojustokartasta olisi käytävä ilmi lohkon ojituksen toteuttaminen. Pykälän 3 momentin sanamuotoa täsmennettäisiin sen osalta, milloin erillistä näytteen analysointia ei tarvita. Jos Geologian tutkimuskeskuksen aineiston perusteella voitaisiin todeta, että lohko on hapanta sulfaattimaata, erillistä näytteen analysointia ei tarvittaisi.

30 § 4 ja 6 mom.

Pykälän 4 momenttia muutettaisiin siten, että kasvinsuojelumenetelmissä otettaisiin huomioon myös muiden pölyttäjien kuin mehiläisten käyttäminen. Jos kasvinsuojelumenetelmään kuuluu pölyttäjien käyttäminen valmisteen levityksessä, alueella olisi oltava pölyttäjäpesiä viljelykasvin kukinta-aikaan vähintään kaksi kappaletta hehtaaria kohden. Pölyttäjäpesissä olisi oltava asianmukainen kasvinsuojeluaineen levitinlaite sekä erilliset ulostulo- ja sisäänmenoaukot pölyttäjille. Pykälän 6 momentin sanamuotoa tarkennettaisiin siten, että katetun rivin tai rivivälin katemateriaalin olisi peitettävä katettavan maan pinnasta 90 prosentin sijasta vähintään 90 prosenttia.

31 §

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin siitä, mitä paikkatietoaineistolla tarkoitetaan lintupeltoja koskevassa lohko kohtaisessa toimenpiteessä. Paikkatietoaineistolla tarkoitettaisiin vuosittain päivitettävää aineistoa, joka muodostetaan tunnettujen lintuvahinkojen, Natura –alueiden sijainnin ja peltoaukeiden koon sekä lohkojen lähekkäisyystarkastelun perusteella. Pykälän 5 momentissa säädetään lintupeltoja koskevan lohko kohtaisen toimenpiteen osalta kansallisella lainsäädännöllä asetetuista vähimmäisvaatimuksista eli niin sanotusta perustasosta, jota viljelijän on noudatettava, jotta ympäristökorvaus lintupeltoja koskevasta lohko kohtaisesta toimenpiteestä voitaisiin maksaa. Pelkän perustason noudattamisesta ei kuitenkaan makseta ympäristökorvausta vaan korvausta maksetaan vain vähimmäisvaatimukset ylittävien toimenpiteiden toteuttamisesta. Pykälän 5 momenttiin tehtäisiin kansallisen lainsäädännön muutoksesta johtuva teknisluonteinen päivitys säädösviittauksiin. Viittaukset kumottuun luonnonsuojelulakiin (1096/1996) muutettaisiin vastaaman voimassa olevan luonnonsuojelulain (9/2023) säännöksiä.

41 §

Pykälän 6 momentissa säädetään maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevan ympäristösopimuksen kansallisella lainsäädännöllä asetetuista vähimmäisvaatimuksista eli niin sanotusta perustasosta, jota viljelijän on noudatettava, jotta ympäristökorvaus ympäristösopimuksen perusteella voitaisiin maksaa. Pelkän perustason noudattamisesta ei kuitenkaan makseta ympäristökorvausta vaan korvausta maksetaan vain vähimmäisvaatimukset ylittävien toimenpiteiden toteuttamisesta. Pykälän 6 momenttiin tehtäisiin kansallisen lainsäädännön muutoksesta johtuva teknisluonteinen päivitys säädösviittauksiin. Viittaukset kumottuun luonnonsuojelulakiin (1096/1996) muutettaisiin vastaaman voimassa olevan luonnonsuojelulain (9/2023) säännöksiä.

44 § 2 ja 4 mom.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin aikaraja laidunnukselle ja niitolle. Laidunnus taikka niitto ja niittojätteen korjuu olisi tehtävä sopimusvuonna viimeistään 15 päivänä syyskuuta. Pykälän 4 momenttiin tehtäisiin teknisluonteinen muutos, jolla poistettaisiin viittaus kumottuun luonnonsuojelulakiin.

45 §

Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että siinä säädettäisiin tarkemmin petoaidan rakentamisesta. Petoaidan olisi ympäröitävä aidattavaa aluetta joka puolelta. Jos vesistön ja lohkon rajaa on alle puolet koko aidattavan alueen piiristä, vesistön puoleisia lohkon reunoja ei tarvitsisi aidata. Aidan olisi oltava kiinteä aita, joka koostuu tolpista ja vähintään kahdesta langasta tai verkosta. Petoaidan olisi oltava riistakeskuksen ohjeiden mukainen.

48 § 6 mom.

Pykälän 6 momentissa säädetään kosteikon hoitoa koskevan ympäristösopimuksen kansallisella lainsäädännöllä asetetuista vähimmäisvaatimuksista eli niin sanotusta perustasosta, jota viljelijän on noudatettava, jotta ympäristökorvaus ympäristösopimuksen perusteella voitaisiin maksaa. Pelkän perustason noudattamisesta ei kuitenkaan makseta ympäristökorvausta vaan korvausta maksetaan vain vähimmäisvaatimukset ylittävien toimenpiteiden toteuttamisesta. Pykälän 6 momenttiin tehtäisiin kansallisen lainsäädännön muutoksesta johtuva teknisluonteinen päivitys säädösviittauksiin. Viittaukset kumottuun luonnonsuojelulakiin (1096/1996) muutettaisiin vastaamaan voimassa olevan luonnonsuojelulain (9/2023) säännöksiä.

49 § 5 mom.

Pykälän 5 momenttiin tehtäisiin teknisluonteinen muutos, jolla poistettaisiin viittaus kumottuun luonnonsuojelulakiin.

50 § 8 mom.

Pykälän 8 momentissa säädetään alkuperäisrotueläinten kasvattamista koskevan ympäristösopimuksen osalta kansallisella lainsäädännöllä asetetuista vähimmäisvaatimuksista eli niin sanotusta perustasosta, jota viljelijän on noudatettava, jotta korvaus ympäristösopimuksen perusteella voitaisiin maksaa. Perustaso muodostuu eläinten hyvinvointiin liittyvästä kansallisesta lainsäädännöstä. Pelkän perustason noudattamisesta ei kuitenkaan makseta ympäristökorvausta vaan korvausta maksetaan vain vähimmäisvaatimukset ylittävien toimenpiteiden toteuttamisesta. Pykälän 8 momenttiin tehtäisiin eläinten hyvinvointiin liittyvän kansallisen lainsäädännön muutoksesta johtuva teknisluonteinen päivitys säädösviittauksiin. Viittaukset kumottuun eläinsuojelulakiin (247/1996) muutettaisiin vastaamaan voimassa olevaa eläinten hyvinvoinnista annettua lakia (693/2023).

58 § 2 mom.

Pykälän 2 momentissa säädetään maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevan ympäristösopimuksen perusteella maksamisesta. Momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan aitaamistoimenpiteestä ei maksettaisi ympäristökorvausta, jos maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevaan ympäristösopimuksen mukaiseen aitaamistoimenpiteeseen sisältyy vesistönpuoleista rajaa enemmän kuin puolet aidattavan alueen ympärysmittasta.

5. Taloudelliset vaikutukset

Ympäristökorvauksesta aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion talousarvion momentilta 30.20.43 (Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit). Vuoden 2024 valtion talousarviota koskevan hallituksen esityksen (HE 41/2023) mukaan kyseisen momentin määräraha on 286,816 miljoonaa euroa, josta EU:n rahoitusosuutta on 123,331 miljoonaa euroa ja kansallista osuutta 163,485 miljoonaa euroa. EU:n rahoitusosuus

määrärahasta on maaseuturahaston osalta 43 prosenttia. Ympäristökorvauksen osuus momentin määrärahasta on noin 199,730 miljoonaa euroa.

Ympäristökorvaukseen arvioidaan tarvittavan vuoden 2024 tukihausta aiheutuviin maksuihin noin 200 miljoonaa euroa.

Asetukseen ehdotetuilla muutoksilla ei ole vaikutuksia valtion talousarvioon.

Ympäristökorvauksesta aiheutuvat kustannukset katetaan valtiontalouden kehyspäätösten, valtion talousarvion ja henkilötyövuosien puitteissa.

6. Lausuntopalaute

7. Laintarkastus

8. Voimaantulo

Asetuksen olisi tarkoitus tulla voimaan x.x.2024.

Esitys: Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen ympäristökorvauksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta